

فناوری دست و پاگیر

ابزارهای فناوری در خدمت طراحی و اجرای طرح درس

سپیده شهیدی

مهم است. گاهی ممکن است لازم باشد در شروع تدریس، به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد انگیزش، از آن استفاده کنیم، گاه در حین تدریس برای تعمیق و تفهیم بهتر مطالب و گاه به عنوان ابزاری برای جمع‌بندی، انجام تکالیف و ارتباط با معلم در خارج از مدرسه.

○ فناوری نیز مانند سایر ابزارها فقط در جهت بهبود یادگیری به کار می‌رود. بنابراین، اگر در هر بخش از طرح درس، جانشین مناسب‌تری پیدا کردیم، می‌توانیم از آن به جای فناوری استفاده کنیم.

برای مثال، اگر امکان آن وجود دارد که در درس علوم، دانش‌آموزان پدیده‌ای را در آزمایشگاه به صورت عینی مشاهده و آزمایش کنند، دیگر نیاز نیست که در طرح درس، استفاده از یک نرم‌افزار آزمایشگاه مجازی را بگنجانیم. از این نرم‌افزار می‌توان به عنوان جمع‌بندی، تکلیف منزل یا مرور درس در جلسه بعد استفاده کرد.

همان‌گونه که پیش‌تر نیز به آن پرداختیم، استفاده از انواع ابزارهای فناوری در ارائه طرح درس، علاوه بر آنکه یادگیری را آسان می‌سازد، هیجان بیشتری در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند و آموزش را به امری لذت‌بخش بدل می‌سازد. در اینجا نکاتی را یادآور می‌شویم که در طراحی و اجرای هر طرح درس موفق مبتنی بر فناوری مفیدند.

○ انتخاب ابزار فناوری مناسب از اهمیت زیادی برخوردار است. هنگام نوشتن طرح درس، ابتدا باید موضوع تدریس را کاملاً مشخص کنیم و با دقت به اهداف کلی و جزئی بپردازیم. پس از آن باید تعیین کنیم که برای رسیدن به اهداف آموزشی‌مان، کدام ابزار یا ابزارهای فناوری می‌توانند مفیدتر باشند. گاه ممکن است برای دستیابی به اهداف مجبور باشیم از ابزارهایی مثل وبلاگ، انیمیشن، بازی رایانه‌ای و موبایل استفاده کنیم.

○ پیش‌بینی زمان استفاده از ابزارها در طرح درس بسیار

○ قبل از نوشتن و اجرای طرح درس باید مطمئن شویم که ابزار مورد نظر ما در اختیار همه دانش‌آموزان قرار داشته باشد. مثلاً اگر قرار باشد سؤالی به عنوان ایجاد انگیزش پیش از شروع درس در روز قبل برای دانش‌آموزان از طریق پیامک (اس‌ام‌اس) فرستاده شود، ابتدا باید اطمینان حاصل کرد که همه بچه‌ها به تلفن همراه دسترسی دارند.

○ دانش‌آموزان باید از قبل مهارت استفاده از ابزار را آموخته باشند. مثلاً اگر لازم است تکلیف را به صورت پاورپوینت انجام دهند، باید مطمئن شویم دانش و توانایی کافی برای استفاده از این نرم‌افزار را دارند.

○ شیوه‌های مدیریت کلاس حتماً باید در بخش‌های گوناگون طرح درس گنجانده شود تا از هدر رفتن وقت و پرت شدن حواس دانش‌آموزان به موضوعات جانبی در هنگام استفاده از ابزارهای فناوری جلوگیری شود.

نمونه سؤالات فهرست واری طرح درس

سؤال	جواب
آیا اهداف کلی و جزئی درس (دانش، مهارت و نگرش) برایم مشخص است؟	
آیا انواع راه‌های رسیدن به این اهداف را بررسی کرده‌ام؟	
آیا استفاده از فناوری بهترین گزینه برای رسیدن به این اهداف است؟	
آیا ابزارهای فناوری مورد نیاز را دقیقاً مشخص کرده‌ام؟	
آیا همهٔ این ابزارها در مدرسه در دسترس هستند؟	
آیا دانش‌آموزان در خانه یا مدرسه به این ابزارها دسترسی دارند؟	
آیا دانش‌آموزان مهارت استفاده از ابزارها را قبلاً آموخته‌اند؟	
آیا استفاده از ابزارها در عین خارج کردن فضای کلاس از یکنواختی، باعث تعمیق آموزش می‌شود؟	
آیا استفاده از ابزارهای فناوری، در جای جای طرح درس، به صورت مناسب پیش‌بینی شده است؟	
آیا لازم است در مدیریت کلاس، نسبت به گذشته، تغییراتی ایجاد کنیم؟	
آیا بازخورد دانش‌آموزان و نتیجهٔ کلاس این جلسه با جلسات دیگر تفاوت مثبت و چشمگیری داشت؟	

در شماره‌های دوره پیشین مجله (۵ تا ۸) درباره مدیریت مؤثر کلاس در هنگام استفاده از فناوری مطالبی بیان شد که مطالعه آن می‌تواند برای نوشتن یک طرح درس موفق مفید باشد.

○ طراحی و اجرای طرح درس براساس فناوری به این معناست که استفاده از این ابزارها در هنگام تدریس به گونه‌ای پیش‌بینی شده که بدون وجود آن‌ها اجرای طرح درس امکان‌پذیر نیست.

اینکه شیوه تدریس، همان روش‌های قدیمی و گاه کسل‌کننده باشد و کنار آن مثلاً به جای نوشتن روی تخته، همه مطالب را در یک پاورپوینت بنویسیم و به نمایش بگذاریم، استفاده مؤثری از فناوری نیست و به پویایی کلاس نیز کمکی نخواهد کرد.

استفاده از این ابزارها باید به شیوه‌های درست و در جای جای طرح درس به فراخور مطلب، پیش‌بینی شود تا باعث هیجان بیشتر و بهبود روند یادگیری شود.

با پاسخ دادن به سؤالات فهرست وارسی (چک لیست) نمونه، می‌توان از مؤثر و مفید بودن طرح درس اطمینان بیشتری حاصل کرد.

پس از هر بار نوشتن و اجرای طرح درس می‌توان سؤالات جدیدی را نیز به این فهرست افزود.

اگر امکان آن وجود دارد که در درس علوم، دانش آموزان پدیده‌ای را در آزمایشگاه به صورت عینی مشاهده و آزمایش کنند، دیگر نیاز نیست که در طرح درس، استفاده از یک نرم‌افزار آزمایشگاه مجازی را بگنجانیم